ROK VII

№ 17

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 WRZEŚNIA 1932 ROKU

CENA SOLI PRZEMYSŁOWEJ

Pomimo ewolucji poglądów w różnych dziedzinach zagadnień przemysłowych — istnieje zasada, co do której panuje zupełna jednomyślność. Jest to zasada taniości surowców. Jeżeli dana wytwórczość ma się rozwijać, zaspakajać zapotrzebowanie rynku, konkurować z produkcją zagraniczną, to musi się opierać na tanim surowcu. Podrożenie surowca, bez możności podwyższenia ceny gotowego produktu, obala wszelką kalkulację i z konieczności musi się odbić na rozmiarach fabrykacji.

Znaną jest rola soli, jako surowca w przemyśle chemicznym. Dla licznych gałęzi wytwórczości jest sól surowcem zasadniczym (np. przy fabrykacji sody, kwasu solnego, soli glauberskiej, wapna bielącego); dla innych — ważnym materjałem pomocniczym (np. przy fabrykacji barwników, półproduktów organicznych, mydła i t. d.). We wszystkich wymienionych działach przemysłu — cena soli wpływa poważnie na koszty produkcji.

Sprawa cen, po których sól odstępowana była przemysłowi przez posiadający monopol sprzedaży Skarb Państwa, była przedmiotem wielokrotnej dyskusji i szczegółowych badań, zwłaszcza w pierwszych latach Odrodzonej Rzeczypospolitej.

Związek Przemysłu Chemicznego, w ponawianych opracowaniach i wystąpieniach wykazywał konieczność niskiego poziomu cen soli, zużywanej jako surowiec w przemyśle chemicznym. Trzeba zważyć, że Polska posiada liczne złoża solne i ogromne możliwości produkcyjne wszelkich odmian i gatunków soli. Z drugiej strony — zapotrzebowanie na cele jadalne jest ograniczone fizjologicznemi potrzebami jednostki ludności. Eksport soli polskiej istnieje w paru kierunkach, jednak jest bardzo szczupły i nie ma większych perspektyw, wskutek znanych przyczyn.

Ważnym etapem w wyjaśnieniu potrzeb przemysłu pod względem zaopatrywania w sól była przeprowadzona w r. 1927 (na zlecenie p. E. Kwiatkowskiego, ówczesnego Ministra Przemysłu i Handlu) ankieta, przez tak zw. „komisję trzech", pod przewodnictwem p. Jerzego Michalskiego. Szczegółowa analiza kalkulacyjna wykazała, że prosperują tylko te gałęzie przemysłu chemicznego, opartego na soli, które otrzymują surowiec po niskich cenach. W tej sytuacji była wówczas produkcja sody, korzystająca z taniej solanki. Natomiast — w zaniku była produkcja innych artykułów, dla których sól była punktem wyjścia.

Rezultatem ankiety była decyzja władz rządowych, idąca w kierunku odstępowania przemysłowi chemicznemu soli po względnie niskich cenach. Rzeczywistość niezadługo odpowiedziała przewidywaniom: po r. 1927 produkcja kwasu solnego i analogicznych artykułów zaczyna robić postępy i wkrótce pokrywa prawie całkowicie zapotrzebowanie kraju.

Minął szereg lat, który nas wprowadził w okres niebywałego, wciąż potęgującego się kryzysu. Skurczył się rynek wewnętrzny i bardzo spadły ceny gotowych towarów. Z wielu stron, a przedewszystkiem ze strony władz rządowych, wskazywano jako najważniejszy środek łagodzenia kryzysu, na obniżenie cen towarów przemysłowych, w celu dostosowania poziomu tych cen do wciąż malejącej siły nabywczej ludności. Znane są fakty stałego nacisku, zwłaszcza ze strony Ministerstwa Przemysłu i Handlu, w celu skłonienia poszczególnych grup przemysłowców do obniżenia cen wytwarzanych przez nich towarów.

To też zupełnie jest niezrozumiałe, dlaczego teraz właśnie Ministerstwo Skarbu uznało za niezbędne znacznie podnieść cenę soli przemysłowej. W Rozporządzeniu z dn. 19 lipca r. b. w sprawie cen soli (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 65 z r. 1932, poz. 610), ustanowiona została cena soli przemysłowej w wysokości 3,75 zł. za 50 kg, czyli 75 zł. za tonnę. Cena soli, odstępowanej dotychczas przemysłowi, wynosiła 30 do 40 zł. za tonnę. Podwyżka zbliża się do 100%.

Trudno zaiste przeniknąć motywy takiej decyzji. Już przy istniejących cenach spożycie soli przemysłowej maleje. Tak więc, gdy w pierwszem półroczu 1930 r. spożyto soli przemysłowej 95.794 tonn, to w pierwszem półroczu r. 1931 tylko 79.882 tonny. Różnica wynosi 15.912 tonn, czyli prawie 17%. Przy cenie 75 zł. za tonnę soli fabrykacja niektórych produktów w Polsce będzie zupełnie niemożliwa. Jako jaskrawy przykład podać można wytwórczość kwasu solnego, która i tak walczyła w ostatnich czasach z wielkiemi przeciwnościami, z powodu trudności zbytu soli glauberskiej, wytwarzanej równocześnie z kwasem. Obserwowaliśmy z niepokojem niewielki, ale wciąż wzrastający w ostatnich miesiącach przywóz kwasu solnego z zagranicy, głównie z Czechosłowacji. Podwojenie cen soli, będącej zasadniczym surowcem, byłoby ciosem śmiertelnym dla fabryk kwasu solnego.

Związek Przemysłu Chemicznego nie ustanie w zabiegach o utrzymanie cen soli na dotychczasowym poziomie.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Śmierć kosi w ostatnich czasach obfite żniwo wśród zastępów działaczów gospodarczych naszego kraju. Zgon ś. p. księcia Stanisława Lubomirskiego okrywa żałobą cały przemysł polski i wszystkie organizacje gospodarcze. Książe Lubomirski, który od wczesnej młodości poświęcił się pracy w przemyśle i bankowości, a od r. 1926 stał na czele Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, cieszył się nieograniczonem zaufaniem, szacunkiem i sympatją zarówno ze strony czynników rządzących, jak wśród najszerszych sfer gospodarczych.

Działalność Ks. Lubomirskiego zataczała bardzo szerokie kręgi. Nie ominęła również dziedziny przemysłu chemicznego. Zmarły był Prezesem Rady Nadzorczej Sp. Akc. Gdyńskiej Olejarni oraz członkiem Rady Zakładów Solvay w Polsce.

W dn. 10 sierpnia r. b. zakończył żywot ś. p. Jan Rutkowski, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiej farmacji, pionier przemysłu farmaceutycznego w Polsce, Prezes Zarządu Sp. Akc. „Motor".

Urodzony w r. 1855 w Warszawie, ukończył warszawski uniwersytet w 1880 r. i pracując następnie na polu aptekarstwa, rychło zaczął próbować sił w kierunku fabrykacji preparatów farmaceutycznych. Zachęcony powodzeniem zakłada w r. 1899 pod firmą „Motor" fabrykę farmaceutyczną i do śmierci stoi na jej czele.

Wielka praca, niesłabnąca energja, szlachetna ambicja — w połączeniu z gruntowną wiedzą i doświadczeniem, pozwoliły ś. p. Rutkowskiemu szybko rozwinąć przedsiębiorstwo i stopniowo dźwignąć go na dzisiejszy bardzo wysoki poziom.

Ś. p. Rutkowski nie zasklepiał się w pracy zarobkowej. Pracował przez długie lata społecznie na terenie Towarzystwa Farmaceutycznego oraz w Radzie Miejskiej m. st. Warszawy.

Na każdem polu pracy jednał sobie przyjaźń i uznanie. Cześć Jego pamięci!

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 do 31 sierpnia r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach ustawodawczych:

szczegółowo zbadał i sformułował opinję w sprawie nowelizacji ustawy o państwowym funduszu drogowym; w tejże sprawie wziął udział w naradach na terenie Centralnego Związku Przemysłu Polskiego oraz Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie,

przedłożył uzupełniającą opinję o projekcie przepisów wykonawczych do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Monopolu Spirytusowym. W szczególności — podkreślono postulaty fabryk farb i lakierów oraz przemysłu esencji octowej,

sformułował opinję w sprawie projektu nowelizacji rozporządzenia o dozorze nad wyrobem i obiegiem tłuszczów jadalnych;

uczestniczył w odpowiednich naradach w Komisji Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

W sprawach traktatowych i eksportowych:

kontynuował akcję uzyskania kontyngentów eksportowych do Austrji;

wystąpił w sprawie szykan celnych, stosowanych do niektórych produktów polskich w Kanadzie;

brał udział w konferencji w Państwowym Instytucie Eksportowym w sprawie zorganizowania eksportu produktów farmaceutycznych do Grecji;

wystąpił w sprawie utrudnień przywozowych dla kleju we Francji;

zainicjował rozszerzenie stosunków handlowych z Danją, gdzie w związku z bojkotem towarów niemieckich otwierają się nowe możliwości dla polskiego eksportu;

kontynuował prace w zakresie rozwoju wywozu do Egiptu i badał możliwości zbytu w Stanach Zjednoczonych. Na skutek badań zawarte zostały pewne tranzakcje.

W sprawach kolejowych:

wystąpił w sprawie zreformowania taryf dla kwasu węglowego;

podjął inicjatywę w kierunku zorganizowania drobnicowych ładunków kombinowanych i zmniejszenia tą drogą kosztów przewozu drobnicy;

wystąpił w sprawie rozszerzenia obszaru ważności szeregu taryf kolejowych.

W sprawach ogólnych:

zwołał w dn. 19 sierpnia r. b. posiedzenie Sekcji Nawozowej Związku w celu przedyskutowania zagadnień sezonu jesiennego;

zainicjował znormalizowanie metod analizy superfosfatu;

badał możliwości produkcji w Polsce soli magnezowych i niektórych innych produktów chemicznych;

opracował dla Dyrekcji Polskiego Monopolu Solnego memorjał o niedopuszczalności podniesienia w bieżącym okresie cen soli przemysłowej. Przedłożył szczegółowe kalkulacje, wykazujące niemożliwość prowadzenia w Polsce niektórych gałęzi przemysłu, np. fabrykacji kwasu solnego przy wyznaczonych przez Min. Skarbu cenach soli.

fabryki farmaceutyczne, wchodzące w skład Związku, brały udział w konferencji, zwołanej przez Centralę Zakupów dla Kas Chorych — w sprawie dostaw leków krajowych.

MIĘDZYNARODOWE POROZUMIENIE AZOTOWE

W sprawie wznowienia Międzynarodowego Porozumienia Azotowego, odbywały się w Paryżu i Londynie w ciągu lipca r. b. obrady, które doprowadziły w końcu do uzgodnienia interesów producentów poszczególnych krajów. Umowa zawarta została na trzy lata, przytem ochrona rynków własnych oraz sprawa wysokości cen wewnętrznych została zastrzeżona dla poszczególnych producentów. Wywóz natomiast został

skoncentrowany w rękach t. zw. grupy DEN (Niemcy, Anglja, Norwegja); zostały również ustalone kwoty eksportowe dla poszczególnych krajów.

Do Międzynarodowego kartelu nie został bezpośrednio włączony przemysł cyjanamidu wapnia, który posiadać będzie odrębne formy organizacyjne.

Porozumienie z producentami saletry chilijskiej nie zostało ostatecznie zakończone, gdyż z uwagi na powikłane stosunki polityczne w Chili, nie można było rozstrzygnąć wielu zagadnień o charakterze prawnym.

Uregulowanie stosunków międzynarodowych w dziedzinie przemysłu azotowego posiada nader doniosłe znaczenie. Światowa nadprodukcja związków azotowych, oraz duże zapasy, posiadane przez producentów, doprowadziły, po rozbiciu porozumienia zawartego w Bazylei w roku 1930, do ostrej konkurencji i do szeregu powikłań na rynkach międzynarodowych. Obecny układ gwarantuje stabilizację stosunków.

UKŁADY POLSKO-FRANCUSKIE

Dn. 12 sierpnia r. b. podpisane zostały 2 układy, regulujące wzajemne obroty handlowe między Polską a Francją. Pierwszy układ jest uzupełnieniem do Konwencji z r. 1929. Jak wiadomo — konwencja z r. 1929 nie została dwustronnie ratyfikowana, wobec czego tylko niektóre jej części (jak np. korzystanie przez Polskę z pełnej taryfy minimalnej) weszły w życie. Protokół z dn. 12 sierpnia r. b. stwarza jedynie pewne formalne korektywy do konwencji z roku 1929 i ma być łącznie z tą konwencją — jako całość — ratyfikowany.

Drugi układ — kontyngentowy posiada już znaczenie praktyczne i ma na celu, jeśli nie rozwój, to utrzymanie na dotychczasowym poziomie obrotów handlowych między dwoma krajami. Dla Polski posiada on nader istotne znaczenie. Francja bowiem na skutek trudności gospodarczych zmuszona była wprowadzić ograniczenia przywozowe drogą kontyngentowania, opierając się przytem w pewnym stopniu na przywozie z okresu dodatniej konjunktury, i odpowiednio ustalając klucz udziału między poszczególne państwa. Polska natomiast wzmogła swój eksport do Francji już w dobie kryzysu, pod wpływem zamknięcia dawnych rynków eksportowych, jak np. w zakresie drzewa i węgla. To też klucz, oparty na statystyce poprzednich lat nie odpowiadał zupełnie interesom rozszerzonego w ostatnim okresie eksportu polskiego. Podpisana umowa z dn. 12 sierpnia w pewnej mierze reguluje ten stan rzeczy, uwzględniając kontyngenty odpowiadające obecnym tendencjom eksportowym Polski.

NA MARGINESIE

W dobie srożącego się kryzysu i bezrobocia niema bodaj słuszniejszego postulatu, jak zachowanie rynku polskiego dla wyrobów krajowych. Tej zasadzie służyć musi cała państwowa polityka gospodarcza, znajdując wyraz w taryfie celnej, w ukształtowaniu frachtów kolejowych, w traktatach handlowych i t. d. Ponieważ bez szerokiej propagandy niepodobna dotrzeć do najszerszych warstw społecznych — więc ochronie krajowej produkcji służą wystawy, targi, pokazy, odczyty, przemówienia radjowe i t. d.

Tej samej sprawie powinny służyć i wydawnictwa, popularyzujące wiadomości o polskich źródłach produkcji. Okazuje się jednak, że nie wszystkie wydawnictwa stoją na wysokości zadania; niektóre zaś oddają rodzimej wytwórczości zaiste „niedźwiedzią przysługę".

Oto mamy przed sobą wydany na prowincji skorowidz wyrobów krajowych. Na 20-stu maleńkich stroniczkach zgrupowano trochę chaotycznych wiadomości w zakresie produkcji polskiej. Najważniejsze firmy są pominięte... bo „skorowidz", aczkolwiek wydany przez organizację mającą na celu obronę przemysłu, jest tylko zbiorem ogłoszeń. Jednocześnie wydano plakaty, mające na celu zachętę nabywania wyrobów krajowych; jednak — wybitna brzydota i zły gust tych plakatów mogą wywrzeć wprost odwrotny skutek.

Bywa czasem, że niezręcznie wypuszczona rakieta — zamiast w górę — wystrzela w bok, czyniąc spustoszenie wśród publiczności...

KRONIKA

Chemiczny Instytut Badawczy (Żoliborz, ul. Łączności, tel. 11-98-42), opracował w początkach roku bieżącego metody fabrykacji soli i preparatów galwanotechnicznych, których produkcję rozpoczęła od kilku miesięcy Centrala Dostaw Aparatury dla Laboratorjów i Przemysłu (będąca Oddziałem Chemicznego Instytutu Badawczego).

Równocześnie — w warsztatach Instytutu przystąpiono do wyrabiania kompletnych urządzeń do niklowania, miedziowania, mosiądzowania, chromowania, kadmowania, cynowania i t. p. Cenniki i przepisy dostarcza się zainteresowanym na żądanie.

W okresie od 3 do 18 września r. b. odbędzie się w Warszawie pokaz przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego, połączony z targami. Terenem pokazu będzie Bagatela, gdzie staną pawilony poszczególnych wystawców i firm.

Dn. 7 września r. b. odbędzie się w lokalu Instytutu Naukowej Organizacji przy ul. Mokotowskiej Nr. 51 o godz. 19.15 zebranie Sekcji Chemicznej. Porządek obrad obejmuje przedewszystkiem ustalenie programu prac Sekcji na okres 1932/1933.

Dowiadujemy się, że Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie rozpoczęła już sprzedaż azotynu sodowego. Reflektanci powinni się zwracać bezpośrednio do Chorzowa.

ECHA

* P. Inż. Artur Szeunert ustąpił ze stanowiska dyrektora i członka Zarządu Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny Boruta".

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,48 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,63 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	120 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5% N	32,25 „
Siarczan amonu	28,40 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	190 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 656-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14. tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
„Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki. Świętokrzyska 11